



Bolivarianskt alternativ blir allians

ALBA - Gryning i Latinamerika

Eva Björklund

Det var i Latinamerika och Karibien som USA-imperialismen tog sina första steg och lade grunden för sin expansion över världen. Det är nu också där som dess valde utmanas. Sedan 90-talet utvecklas flera integrationsprojekt som syftar till frigörelse från USA förkvävande kontroll och utplundring.

Mercosur, Andinska pakten, Caricom, Centralamerikanska förbundet, UnaSur

Efter militärdiktaturens reträtt i slutet av 80-talet och början av 90-talet inledde de latinamerikanska och karibiska länderna olika processer för ekonomisk integration inom Mercosur (Brasilien, Argentina, Uruguay, Paraguay, Chile samt aspiranterna Mexiko och Venezuela), Caricom (de karibiska länderna), Andinska pakten (Bolivia, Colombia, Ecuador, Perú, Venezuela, som nu har lämnat) och Centralamerikanska förbundet.

På 2000-talet växte det folkliga motståndet mot USA:s nyliberala annekteringsprojekt, ALCA/FTTA, och drev på den ekonomiska integrationen. Länderna i Mercosur och Andinska pakten gick vidare och bildade den Sydamerikanska politiska unionen, UnaSur. Där ingår nästan 400 miljoner invånare, sammantaget världens största livsmedellexportör, de största reserverna av regnskog, sötvatten och syre och en av världens största oljereserver. Med start i den så kallade Riogruppen, bildades 2010 Celac, de latinamerikanska och karibiska staternas gemenskap, där de 32 länderna för första gången samlades utan USAs överinseende.

ALBA går längre

ALBA är det mest långtgående och nydanande projektet för att skapa ett radikalt alternativ till den nyliberala dagordningens. Det bildades av Kuba och Venezuela i december 2004. Sedan dess har Bolivia (2006), Dominica (2006), Nicaragua (2007) och Honduras (2008) anslutit sig. År 2009 gick Ecuador, Antigua-Barbuda och San Vicente-Grenadinerna med och ALBA blev Bolivarianska Alliansen för Vårt Amerika. Paraguay och Grenada är observatörer

Med det avtal som skrevs under i Havanna den 14 december 2004 fördjupade och breddade Kuba och Venezuela sitt samarbetsavtal från 2000, men de erbjöd också andra länder något helt nytt: ett mellanstatligt och mellanfolkligt samarbete grundat på solidaritet och utbyte av varor och tjänster till ömsesidig fördel för ekonomisk och social utveckling. Där ingår teknikutbyte, utbildning, forskning och utveckling för bevarande av biologisk mångfald, utveckling av inhemsk produktion, för ekologiskt hållbart jordbruk med mera.

ALBA-länderna ingår också i varierande utsträckning i andra samarbetsprojekt. Den gemensamma TV-kanalen TeleSur grundades 2005 med Venezuela, Argentina, Kuba, Uruguay och Bolivia som delägare. Samma år grundades det karibiska flernationella oljebolaget PetroCaribe där de flesta karibiska östaterna får köpa olja på mycket gynnsamma villkor.

Genom ALBA erbjuder Kuba och Venezuela också samarbete och bistånd till andra länder i området för att undanröja analfabetism, förbättra hälsovården och få igång en verklig utveckling som kommer folkflertalet till del.

ALBA siktar inte på konkurrens med de andra integrationsprojekten, tvärtom. Tanken är att ALBAs grundtanke om solidaritet och social utveckling också ska tränga ut de nyliberala i handelsavtalen.

Med utgångspunkt i de sociala rörelserna

När ALBA grundades avfärdades projektet av många som en av Chavez galna idéer och ännu ett ömsesidigt bedyrande av solidaritet mellan Kuba och Venezuela. Men ALBA visade sig snart vara betydligt större. Tanken har sitt ursprung i det omfattande folkliga samarbete som växte fram i Latinamerika på 90-talet mot USA:s planer på ekonomisk annektering av hela sin gamla "bakgård" genom det så kallade frihandelsområdet ALCA/FTTA. Dess första steg togs 1994 med "Nordamerikanska frihandelsavtalet", NAFTA, mellan USA, Kanada och Mexiko. Det visade sig ha förödande konsekvenser för Mexiko som förvandlades från livsmedellexportör till importör, och miljoner bönder drevs från gård och grund.

De sociala rörelserna växte och samlades i en massiv motståndsrörelse och tankeverksamhet. De mötte upp i kongresser inspirerade av Simon Bolivars historiska kallelse till Panamakongressen 1824 för Latinamerikas enande. Den första ägde rum 1997 och 2003 grundades Bolivarianska folkkongressen i Caracas.

På dessa möten vidareutvecklades många av de tankar som sedan blivit verklighet i ALBA. Detta folkliga engagemang är också en grundsten för ALBA, dels i betoningen av det mellanfolkliga samarbetet, dels i ett



Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Icke-kommersiell-Ingå bearbetningar 2.5 Sverige licens. För kopia av denna licens besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/se/>. Det har publicerats i www.globalarkivet.se

”de sociala rörelsernas råd” som finns parallellt med presidentråd och ministerråd, dels i de folkliga toppmöten som äger rum parallellt med presidenternas.

Sen blev de tre

Mindre än ett och ett halvt år efter grundandet gick Bolivia med. ”Dags att vakna, dags att vakna, Bolivar är på gång i Latinamerika!” Så skanderade ungdomarna från de tre länder som skrev under Bolivias inträde i ALBA. Det skedde i kongresspalatset i Havanna 29 april 2006. På podiet satt de tre presidenterna Hugo Chavez, Evo Morales och Fidel Castro.

Till ALBA kopplas också Folkens handelsavtal (Tratado de Comercio de los Pueblos, TCP, se artikel, sid 10) som är det folkliga alternativet till de bilaterala så kallade frihandelsavtal, TLC, som USA pressar på allierade, svaga länder efter att Latinamerikas presidenter satte stopp för ALCA på ”Amerikanska toppmötet” i Argentina 2005.

De handelsavtal som de tre första ALBA-länderna skrev bestod i stor utsträckning av omfattande kubanska och venezolanska biståndsprogram till Bolivia och försäkran att köpa de bolivianska varor som genom TLC-avtalen trängs ut från marknaderna av USA:s subventionerade produkter

ALBA är inte ett handelsblock

ALBA är ett latinamerikanskt ekonomiskt och politiskt samarbetsprojekt för social, ekonomisk och kulturell utveckling. Det grundar sig på fyra hörnpelare: ömsesidighet, samarbete, solidaritet och respekt för folksuveräniteten. ”Det är ett integrationsprojekt som ska bryta med den kapitalistiska logiken, vinstlogiken, tävlingslogiken, krämarlogiken. Integrationen i ALBA måste utgå från politiken och det sociala innehållet, och det innebär folklig mobilisering.” (Fernando Bossi)

Den sociala utvecklingen kan bara genomföras av folkliga krafter: alfabetiseringskampanjer, vaccinationskampanjer, organisationen av familjeläkarstationer, folkuniversiteten, hantverksskolorna, nätverken av alternativa medier, fackliga samarbetet i Latinamerika och Karibien, bonderörelse, nätverket till försvar för naturtillgångar,. Det handlar om en mångfald verksamheter som världsdelen folk och progressiva regeringar måste genomföra tillsammans.

Alba-samarbete i olika former och grad

ALBA är ett ramverk för mellanstatligt och mellanfolkligt samarbete på olika nivåer och i olika utsträckning.

- Fullt mellanstatligt: Bolivia, Dominica, Ecuador, Kuba, Nicaragua, Venezuela. Antigua Barbuda och San Vicente-Grenadinerna
- Sektoriellt mellanstatligt: Argentina, Brasilien, Paraguay, Uruguay, Karibiska öarna (Sydbanken, PetroSUR, PetroCaribe, TeleSUR med flera).
- Mellanstatligt kommunalt: El Salvador, Guatemala, Grenada med flera, kommuner anslutna till ALBA och/eller olika projekt.
- Mellanfolkligt: Sociala rörelser, kvinnoorganisationer, fackliga organisationer, Bolivarianska Folkkongressen.

Principerna för ALBA

Principerna lades fast i Havanna 14 december 2004:

- Handeln och investeringarna ska inte vara mål i sig, utan medel för en rättvis och hållbar utveckling. En verklig integration i Latinamerika och Karibien kan varken åstadkommas av marknadens blinda krafter eller vara en enkel strategi för att utvidga exportmarknaderna eller främja handeln. För att lyckas behövs effektiv statlig reglering och samordning av den ekonomiska verksamheten.
- Särskilda och skräddarsydda villkor ska ta hänsyn till ländernas olika utvecklingsnivåer och till hur stora deras ekonomier är, och garantera att alla deltagande länder får tillgång till de nyttigheter som integrationsprocessen skapar.
- I det ekonomiska samarbetet ska medlemsländerna komplettera varandra. Länder och näringsgrenar ska inte konkurrera utan i stället främja en produktiv specialisering som är både effektiv och konkurrenskraftig och förenlig med harmonisk utveckling i varje land, med strategier för att bekämpa fattigdomen och bevara folkens kulturella identiteter.
- Samarbete och solidaritet ska prägla de särskilda planerna för regionens minst utvecklade länder: Den kontinental alfabetiseringsplan, grundad på den kubanska teknik som redan har testats i Venezuela, planen för gratis hälsovård åt alla som behöver det samt en stipendieplan för de områden där det behövs mest för den ekonomiska och sociala utvecklingen.
- En social krisfond ska byggas upp.
- Kommunikationerna och transportererna mellan de latinamerikanska och karibiska länderna ska utvecklas med gemensamma vägprojekt, järnvägar, sjöfart och flyg, telekommunikationer, med mera.
- Hållbar utveckling ska främjas genom åtgärder som skyddar miljön, uppmuntrar rationell resurshushållning och motverkar slösaktiga konsumtionsmönster.
- Energiintegration ska garantera stabil energiförsörjning till nytta för de latinamerikanska och karibiska samhällena.
- Latinamerikanska kapitalinvesteringar ska främjas för att minska ländernas beroende av internationella investerare. För detta behövs bland annat en latinamerikansk investeringsfond, en utvecklingsbank för Syd samt en latinamerikansk ömsesidig garantifond.
- De latinamerikanska och karibiska folkens kultur och identitet ska värnas, med särskild respekt och stöd till ursprungsfolkens kultur. Tevekanalen Televisora del Sur (TeleSur) ska byggas upp som ett alternativ för att sprida kunskap om de egna verkligheterna.
- Reglerna för den intellektuella upphovsrätten ska utformas så att de kan skydda de latinamerikanska och karibiska ländernas nedärvda tillgångar från de transnationella bolagens rovgirighet utan att bli ett hinder för det nödvändiga samarbetet på alla områden mellan våra länder.
- Gemensamma ståndpunkter ska eftersträvas i de multilaterala relationerna och i alla sorters förhandlingar med länder och block i andra regioner, och i kampen för att demokratisera internationella organisationer och öppna dem för insyn, särskilt FN och dess organ.